

Wstęp

Opracowywanie i uchwalanie założeń do planów zagospodarowania przestrzennego ma swoje tradycje w polskim systemie planowania przestrzennego. W latach 80. stanowiło to wymagany element procesu planowania poprzedzający opracowanie i uchwalenie wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego¹, przy czym planowanie przestrzenne uwzględniało współzależność planowania społeczno-gospodarczego. Plany: krajowy, regionu, miasta, gminy ich części i zespołów oraz obszarów funkcjonalnych sporządzane były jako dokumenty długookresowe z wyodrębnieniem okresu perspektywicznego. Regulacje dotyczące założeń do planu stanowiły, iż sporządza się je wariantowo, z uwzględnieniem związków funkcjonalnych obszaru, dla którego sporządza się plan, z obszarami sąsiadującymi. W obowiązujących aktach prawnych regulujących w Polsce planowanie przestrzenne obszarów morskich brakuje elementu określenia roli i zawartości treściowej tego typu założeń. Dlatego przy ich przygotowaniu za punkt wyjścia przyjęto opisane powyżej tradycje planowania na lądzie, jak również zapisy „Opisu przedmiotu zamówienia” (str. 27), a w szczególności wymóg, aby założenia posłużyły do uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. W efekcie założenia do projektu Planu zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich w skali 1 : 200 000 (zwanego dalej „Planem”) opisują uwarunkowania, określają cele Planu i sposoby jego realizacji, a także wskazują problemy, jakie powinny być w tym planie rozwiązane i jak plan będzie realizowany. Zawierają one także informacje dotyczące podstawy prawnej opracowania projektu Planu, jego wstępny zakres oraz określenie obszaru objętego projektem Planu.

Projekt Planu jest przygotowywany przez Konsorcjum złożone z Instytutu Morskiego w Gdańsku i Instytutu Rybackiego – Państwowego Instytutu Badawczego w Gdyni na podstawie umowy z dnia 22 lipca 2016, na zlecenie Zamawiającego - Urzędu Morskiego w Gdyni, występującego w imieniu Urzędów Morskich w Szczecinie i Słupsku. Założenia zostały opracowane zgodnie z harmonogramem przygotowanym przez Zamawiającego.

PRZESTRZENNY ZAKRES PLANU

Obszar objęty Projektem Planu

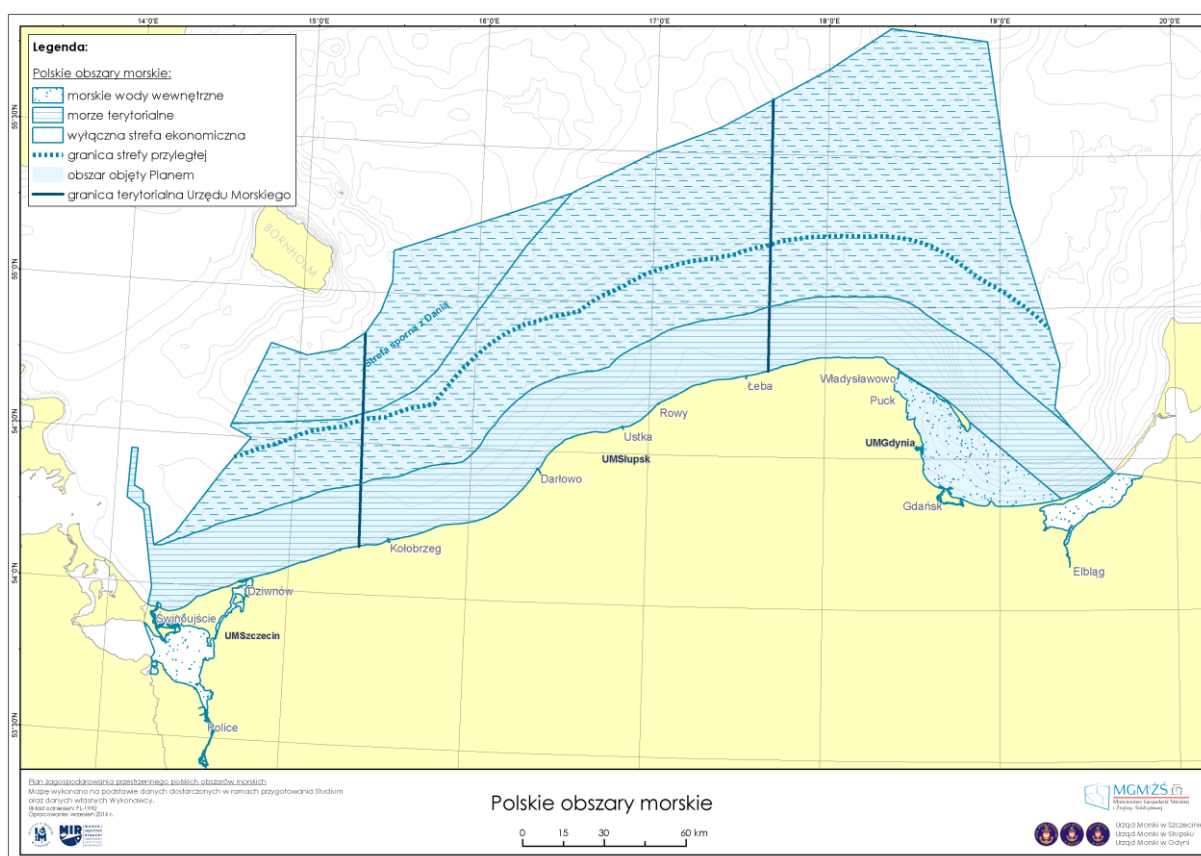
Plan obejmuje polskie obszary morskie w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1991 r. *o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej*² (zwanej dalej „Ustawą”), w części odnoszącej się do polskiej **wyłącznej strefy ekonomicznej** wraz ze **strefą przyległą** i **morza terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej** oraz **morskich wód wewnętrznych** przylegających do morza terytorialnego położonych pomiędzy linią podstawową morza terytorialnego i linią brzegu morskiego wraz z **morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej**. Plan nie obejmuje wód: Zalewów Szczecińskiego, Wiślanego i Zalewu Kamieńskiego oraz tych znajdujących się w granicach portów (jak określa art. 4. pkt 4. Ustawy). **Morze terytorialne RP** stanowi terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art.2. ust. 2. Ustawy). Zewnętrzne granice morza terytorialnego stanowi linia, której każdy punkt jest oddalony o 12 mil morskich od najbliższego punktu linii podstawowej (art. 5. ust. 1. Ustawy). Do morza terytorialnego zalicza się także redy położone całkowicie lub częściowo poza tą granicą,

¹ art. 10 ustawy o planowaniu przestrzennym z dnia 12 lipca 1984 r. oraz w szczególności Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 15 października 1987 r. w sprawie zasad sporządzania projektów założeń do planów regionalnych, projektów tych planów oraz kontroli ich realizacji.

² tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 934, 1014, z 2015 r. poz. 1642, z 2016 r. poz. 266, 542, 1250

jeśli odbywa się w tych redach załadunek, wyładunek i kotwiczenie statków. Granice red zostały określone w odpowiednich rozporządzeniach dotyczących portów morskich. **Morskie wody wewnętrzne** stanowią również terytorium RP (art. 2. ust. 2. Ustawy). Są nimi wody znajdujące się między linią brzegową a wewnętrzną granicą (linią podstawową) morza terytorialnego. Stanowiąc terytorium RP podlegają całkowitej i wyłącznej władzy państwa nadbrzeżnego rozciągającej się również na przestrzeń powietrzną, dno akwenu oraz wnętrze ziemi pod nimi.

Polska **wyłączna strefa ekonomiczna (WSE)**, obejmująca strefę sporną z Danią (około 3500 km²), jest położona na zewnątrz morza terytorialnego i przylega do tego morza. Obejmuje ona wody, dno morza i znajdujące się pod nim wnętrze ziemi. Granice strefy wyznaczają umowy międzynarodowe. **Strefa przyległa** stanowi integralną część WSE, a jej zewnętrzna granica jest oddalona nie więcej niż 24 mile morskie od linii podstawowej. **Polska wyłączna strefa ekonomiczna, a zatem i strefa przyległa** nie wchodzi w skład terytorium Polski, jednak obowiązują w nich niektóre przepisy polskiego systemu prawnego.

STAN WIEDZY O OBSZARZE OBJĘTYM PLANEM

Wskazania wynikające z istniejącego zasobu wiedzy o obszarze objętym Planem i przyległym obszarze nadmorskim

Polskie obszary morskie cechuje dość niewielka głębokość, przekraczająca zaledwie 100 metrów w centralnej części Głębi Gdańskiej i wschodniej części Głębi Gotlandzkiej. Na całej długości wybrzeża Polski ciągnie się wyłytycie, które nie przekracza 30 m głębokości z ławicami Odrzańą i Słupską oddalonymi o około 20 km od brzegu. Wyłytycie w północnej części polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej przy granicy wyłącznych stref ekonomicznych Polski i Szwecji nosi nazwę Południowej ławicy Środkowej, która oddzielona jest od centralnie położonej ławicy Słupskiej, głębią Rynny Słupskiej.

Planując wykorzystanie przestrzeni polskich obszarów morskich należy uwzględnić, iż stanowią one integralną część ekosystemu Morza Bałtyckiego, powiązaną procesami ekologicznymi z innymi jego częściami (np. rozwój ichtiofauny w cyklu życia) i równocześnie powiązane są ściśle zależnościami ekologiczno-społeczno-gospodarczymi z obszarem lądowym RP.

W świetle wykonanej analizy *Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich* (2015) obszar Morza Bałtyckiego znajdujący się pod jurysdykcją Rzeczypospolitej Polskiej oraz przylegający obszar nadmorski można scharakteryzować w zależności od występujących cech i zjawisk. Poniżej opisano najważniejsze zasoby przyrodnicze, kulturowe i ekonomiczne w ich wzajemnym powiązaniu oraz sposoby ich wykorzystania w podziale na sektory gospodarcze obecne w przestrzeni obszarów morskich RP. Osobno wydzielono obszar nadmorski jako powiązany z obszarem Planu.

ZASOBY JAKO POTENCJAŁ EKOLOGICZNY

- Polskie obszary morskie stanowią integralną część wrażliwego ekosystemu Morza Bałtyckiego, którego funkcjonowanie nie powinno być zakłócanie. Łączność pomiędzy elementami ekosystemu musi być zachowana. Odnotowuje się ciągły wzrost wiedzy i świadomości tego, że ekosystemy morskie stanowią cenny zasób dla ogólnie rozumianego dobrobytu człowieka (usługi ekosystemowe).
- W polskich obszarach morskich znajdują się akweny istotne dla dobrostanu ssaków morskich, ichtiofauny, awifauny, makrofitów i makrozoobentosu. Rejony najcenniejsze przyrodniczo pokrywają się z obszarami objętymi ochroną w ramach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.). Są nimi obszary NATURA 2000:
 - PLH220032 - Zatoka Pucka i Półwysep Helski
 - PLH220105 - Klify i Rafy Kamienne Orłowa
 - PLH220044 - Ostoja w Ujściu Wisły
 - PLH220023 - Ostoja Słowińska
 - PLH990002 - Ostoja na Zatoce Pomorskiej
 - PLB 220005 - Zatoka Pucka
 - PLB220004 - Ujście Wisły
 - PLB 990003 - Zatoka Pomorska
 - PLB990002 - Przybrzeżne Wody Bałtyku
 - PLC990001 - Ławica Słupska

W Polsce nie wyznaczano nowych obszarów chronionych na potrzeby Konwencji Helsińskiej, ale nadano status HELCOM *Baltic Sea Protected Area* dziewięciu obszarom Natura 2000 (tj. tym obejmującym największe powierzchnie wód morskich). Łącznie obszary chronione zajmują powierzchnię 6494 km², co stanowi blisko 20% polskich obszarów morskich.

- Rzeki i ich ujścia stanowią ważne korytarze ekologiczne i migracyjne dla ryb i ptaków.
- Wiatr i falowanie mogą stanowić źródło pozyskiwania energii odnawialnej. Polskie obszary morskie charakteryzują się dobrymi zasobami wiatru o równomiernym rozkładzie przestrzennym energii i tendencji wzrostowej wraz ze zwiększeniem odległości od brzegu. Zasoby energii z falowania i prądów są mniejsze, a ich rozkład przestrzenny jest zależny od głębokości akwenu.

- W granicach polskich obszarów morskich zostały udokumentowane złoża kruszyw naturalnych, głównie piasków i żwirów, węglowodorów (częściowo w trakcie dokumentowania) oraz potencjalne (jeszcze nieudokumentowane) złoża gazu z łupków. Potencjalnie ważnym surowcem mineralnym są minerały ciężkie, najlepiej rozpoznane w rejonie ławicy Odrzanej i ławicy Słupskiej, sole magnezowo-potasowe i kamienne na Zatoce Puckiej oraz bursztyn, którego rejon występowania nie zostały jeszcze wystarczająco rozpoznane i opisane.
- Polskie obszary morskie są cenne również pod względem archeologicznym (zatonione osady, podmorskie krajobrazy archeologiczne oraz wraki). Szczególnie cennym pod tym względem jest akwen Zatoki Gdańskiej. W polskich obszarach morskich zlokalizowane są 3 wraki chronione jako cmentarzyska wojenne.
- Rozród gatunków ryb o ikrze pelagicznej, mających duże znaczenie ekonomiczne (np.: dorsz, szprot, śledź i stornia) podlega znacznej zmienności czasowej i przestrzennej zarówno samego tarła, jak i jego efektów, utrudniającą precyzyjne określenie obszarów cennych dla ichtiofauny. Należy zapewnić by obszary, na których przewidywana jest inna działalność mająca negatywny wpływ na rekrutację tych gatunków, stanowiły znikomy procent obszaru tarła.
- Ze względu na przewidywany rozwój żegluga najbardziej narażone na skażenia substancjami ropopochodnymi są odcinki brzegu od Darłowa do Helu i od Gdyni do granicy z Rosją. Niesie to ze sobą zagrożenie dla zasobów przyrodniczych, w szczególności sieci obszarów Natura 2000 położonych wzdłuż tych odcinków brzegu.

RYBOŁÓWSTWO

- Rybołówstwo pozostaje najistotniejszym przestrzennie i ważnym sposobem tradycyjnego użytkowania polskich obszarów morskich. Prowadzenie połowów na terytorium Polski (morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne) może być wykonywane wyłącznie statkami rybackimi o polskiej przynależności (pod polską banderą). Wody wyłącznej strefy ekonomicznej są otwarte dla połowów prowadzonych przez jednostki innych państw.
- Z kutrów poławia się najliczniej dorsza, śledzia i szprota na łowiskach pełnomorskich – głównie kołobrzESCO-darłowskim, bornholmskim S, władysławowskim, Rynny Słupskiej, Głębi Gdańskiej i Zatoki Gdańskiej.
- Rośnie potrzeba (kulturowa, tożsamościowa, gospodarcza) utrzymania rybołówstwa przybrzeżnego, które operuje przeważnie na tradycyjnych łowiskach, potwierdzonych doświadczeniem rybackim, ściśle określonych w czasie i przestrzeni. Konieczne jest ich przestrzenne zdefiniowanie i ochrona przed innym użytkowaniem ograniczającym to rybołówstwo.
- Wzrasta znaczenie rybołówstwa rekreacyjnego, generującego znaczące dochody w obszarze nadmorskim.
- Przewidywane jest wystąpienie utrudnień w dostępie do łowisk Rynny Słupskiej w sytuacji dynamicznego rozwoju energetyki wiatrowej w okolicach ławicy Słupskiej.

ŻEGLUGA i PORTY

- Żegluga pozostaje tradycyjnym i priorytetowym sposobem użytkowania polskich obszarów morskich. Utrzymuje się, a nawet rośnie jej intensywność. Żegluga odbywa się na przeważającej powierzchni polskich obszarów morskich. Rozkład tras jest uwarunkowany

lokalizacją portów o znaczeniu narodowym i ich rangą. Przez polskie wody morskie przebiegają również tranzytowe trasy żeglugowe do portów zagranicznych, które Plan powinien uwzględnić. Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa i rozwojem turystyki morskiej zwiększy się intensywność żeglugi rozproszonej (żeglarstwo, jednostki motorowe, żegluga krótkiego zasięgu) w pasie przybrzeżnym całego polskiego wybrzeża.

- Pojawia się potrzeba uporządkowania żeglugi zgodnie z zasadą oszczędnego wykorzystania przestrzeni morskiej. Zakładając pojawienie się nowych użytkowników obszarów morskich, oraz mając na uwadze potrzebę bezpieczeństwa żeglugi i potrzebę zachowania swobodnej przestrzeni dla innych tradycyjnych i nowych użytkowników przestrzeni morskiej należałoby dążyć do dostosowania tras żeglugowych (zarówno obowiązkowych, zalecanych jak i zwyczajowych) do prognozowanej sytuacji nawigacyjnej.
- Przewiduje się dalszą intensyfikację i rozwój portów w Świnoujściu i Trójmieście dzięki poprawie ich dostępności z centrum kraju, a w Świnoujściu dodatkowo dzięki powiększeniu się lokalnego rynku pracy. Budowa nowych połączeń drogowych w głąb Polski stworzy także szanse rozwoju portów Wybrzeża Środkowego. Ich rozbudowa prognozowana jest również w kierunku morza. Ważne odnotowania są plany pogłębienia podejściowego toru wodnego do Świnoujścia do 17,0m w celu zapewnienia obsługi statków o maksymalnym zanurzeniu 15,0m oraz plany pogłębienia toru wodnego Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5m, co pozwoli na zwiększenie zanurzenia statków z dotychczasowych 9,15 do 11,0m - stanowić to będzie motor rozwoju ww. portu. Istotne są również plany inwestycyjne związane z programem autostrad morskich w sieci TEN-T.
- Wzrośnie znaczenie portów lokalnych, wraz ze wzrostem zamożności Polaków oraz integracją portów w kompleks gospodarek lokalnych. Porty zlokalizowane najbliżej potencjalnych farm wiatrowych mogą zostać portami bazowymi dla wszelkiego rodzaju usług związanych z budową i eksploatacją morskich elektrowni wiatrowych.
- Przewiduje się wykonanie przekopu Mierzei Wiślanej, który połączy Zatokę Gdańską i Zalew Wiślany, w celu zapewnienia portowi w Elblągu dostępu do otwartego morza poprzez polskie wody morskie.
- Rośnie potrzeba wyznaczania miejsc odkładania urobku pochodzącego np. z pogłębienia torów wodnych czy rozbudowy elementów portowych.

POZOSTAŁE FORMY UŻYTKOWANIA PRZESTRZENI

- Przewiduje się rozwój morskiej energetyki wiatrowej. Polskie obszary morskie mają korzystne warunki dla lokalizacji morskich elektrowni wiatrowych. Zgodnie z obecnym prawem pod energetykę wiatrową mogą być wykorzystane obszary tylko poza morzem terytorialnym. Obszary najbardziej predestynowane do rozwoju tego sektora położone są w pobliżu pełnomorskich ławic – Odrzanej, Słupskiej i Środkowej. Obszar morskich farm wiatrowych może stanowić obszar zamknięty dla regularnej żeglugi i ograniczony dla rybołówstwa.
- Przewiduje się budowę elektrowni jądrowej w pasie nadmorskim województwa pomorskiego, co może wymagać ustanowienia na morzu stref bezpieczeństwa dla infrastruktury poboru i zrzutu wody chłodzącej, a także przestrzeni dla tymczasowego lub stałego portu obsługującego budowę elektrowni.

- Przewiduje się wzrost wydobycia węglowodorów (odwierty) i kruszyw naturalnych (wydobywanie powierzchniowych osadów dennych). Badania wskazują na istnienie zasobów gazu łupkowego.
- Znacząco wzrasta zapotrzebowanie na przestrzeń dna morskiego dla morskiej infrastruktury przesyłowej (kable i rurociągi).
- Polskie obszary morskie stanowią przestrzeń wykorzystywaną dla celów zapewnienia obronności RP.
- Możliwości wykorzystania akwenów pod hodowle morskich organizmów są ograniczone w polskich obszarach morskich, głównie przez warunki klimatyczne, hydrologiczne i istniejące użytkowanie przestrzeni, szczególnie strefy przybrzeżnej. W polskich obszarach morskich potencjalnie korzystne warunki dla prowadzenia marikultur np. uprawy makroglonów, trzciny czy małży występują w akwenach półzamkniętych lub zamkniętych takich jak: Zatoka Pucka, Zalew Szczeciński i Zalew Kamieński oraz Zalew Wiślany. W kontekście projektowanych morskich farm wiatrowych, planuje się realizację pilotażowych hodowli organizmów zwierzęcych i roślinnych, które będą wykorzystywały infrastrukturę farm.

ZASOBY OBSZARU NADMORSKIEGO MAJĄCE WPŁYW NA PRZESTRZEŃ OBSZARU OBJĘTEGO PLANEM

- Obszar lądowy przyległy do polskich obszarów morskich ma cenne walory przyrodnicze. System ochrony przyrody na obszarze przybrzeżnym tworzą:
 - 2 parki narodowe: Woliński Park Narodowy i Słowiński Park Narodowy wraz z otuliną,
 - 70 rezerwatów przyrody,
 - 4 parki krajobrazowe,
 - 23 obszary chronionego krajobrazu,
 - 63 obszary europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000,
 - 6 zespołów przyrodniczo krajobrazowych.
- Zarówno warunki krajobrazowe jak i klimatyczne wskazują na duży potencjał turystyki i rekreacji dla rozwoju gmin nadmorskich.
- Potencjał demograficzno-gospodarczy terenów lądowych przyległych do polskich obszarów morskich wciąż wzrasta. Kołami zamachowymi regionu nadmorskiego pozostają Szczecin i Trójmiasto.

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW OBSZARU NADMORSKIEGO MAJĄCE WPŁYW NA PRZESTRZEŃ OBSZARU OBJĘTEGO PLANEM

- Spodziewany jest wzrost tempa rozwoju gmin turystycznych i relatywnie zamożnych (np. Świnoujście, Kołobrzeg, Krynica, Rewal, Ustronie Morskie, Mielno, Międzyzdroje, Dziwnów, Sopot i Sztutowo) dzięki turystyce nadmorskiej (zwłaszcza weekendowej). Pociągnie to za sobą wzrost zapotrzebowania na przestrzeń kąpieliskową i skutkować będzie zwiększeniem degradacji środowiska morskiego.
- Przy prognozowanym wzroście poziomu morza przewiduje się wzrost (nawet w wariantcie optymistycznym) zarówno długości odcinków erodowanych, jak i tempa niszczenia oraz zmniejszającą się odporność brzegów na erozję i powodzie morskie. Przewidywane jest stopniowe cofanie się linii brzegowej, a na klifach dodatkowo cofanie się korony klifów. Istnieją również obszary, gdzie obszar plaż jest systematycznie nadbudowywany (np. Świnoujście/Świnoujście Warszów).

- Wzrasta znaczenie turystyki i rekreacji morskiej (żeglarstwo, turystyka podwodna, paralotniarstwo, sporty deskowe, kajakarstwo, wędkarstwo, itp.). Charakterystyczna jest jej koncentracja sezonowa. Obszarami najbardziej predestynowanymi do jej rozwoju są akweny Zatoki Puckiej i Zatoki Pomorskiej.

Obecne i przyszłe sposoby użytkowania przestrzeni morskiej w podziale na wybrane odcinki wybrzeża prezentują mapy w załączniku 1.

Luki wiedzy

Istotne konsekwencje planistyczne mogą mieć kwestie dotyczące nieprecyzyjnego określenia stałych granic morskich RP. Nowelizacja Ustawy oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej morza terytorialnego, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej* (numer projektu RD31 z dnia 20.07.2016) stwarzają obecnie możliwość rozwiązania tego problemu.

Najważniejsze luki informacyjne zidentyfikowane na wczesnych etapach prac planistycznych w Polsce dotyczyły następujących zagadnień³:

- a) braku wiedzy,
- b) braku przestrzennego odniesienia istniejącej wiedzy (wiedza aprzestrzenna),
- c) niemożliwości uzyskania istniejących informacji (wiedza ukryta),
- d) braku informacji dotyczących przyszłości (wiedza statyczna),
- e) braku porozumienia i niedoskonałej komunikacji utrudniającej przekazywanie istniejących informacji,
- f) luki instytucjonalnej (brak odpowiedzialności za tworzenie ram dla generowania wiedzy i informacji oraz dzielenia się nią).

Najważniejsze luki informacyjne przedstawia poniższa tabela.

luka informacyjna	przykład
brak wiedzy	<p>aspekty biologiczne – brak wiedzy szczególnie w odniesieniu do rozpoznania korytarzy ekologicznych i niezbędnych powiązań siedlisk, przyrodniczych, miejsc występowania gatunków zwierząt (w szczególności ryb i saków morskich)</p> <p>aspekty kulturowe - wiedza wybiórcza (nie są prowadzone badania ukierunkowane na identyfikację elementów podwodnego dziedzictwa kulturowego, są one najczęściej odkrywane przy okazji innych badań);</p> <p>aspekty społeczno-gospodarcze – brak wiedzy np. w odniesieniu do pojemności turystycznej lądowego zaplecza, wpływu działalności na morzu na lokalną gospodarkę, rzeczywistego nakładu połowowego w szczególności dla metod czynnego połowu;</p>
aprzestrzenność badań morskich	brak wiedzy np. o przestrzennym zachowaniu ichtiofauny i jej zmienności w cyklach wieloletnich, o przestrzeni potrzebnej dla zapewnienia ciągłości łańcucha pokarmowego organizmów żywych czy niezbędnej dla zapewnienia podaży usług ekosystemowych regulacyjnych i wspomagających

³ Na podstawie Matczak M., Zaucha J., Szefler K. *Dynamika zmian luk informacyjnych w planowaniu przestrzennym obszarów morskich w Polsce w latach 2008 – 2015*, Barometr Regionalny, t. 14, nr 2, Lublin, 2016

wiedza ukryta	brak wiedzy np. o łowiskach wykorzystywanych przez rybołówstwo przybrzeżne;
statyczny charakter wiedzy	niska aktualność <i>gminnych studiów</i> uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz słabe pokrycie planami miejscowymi

Zainicjowane w 2013 r. przez administrację morską prace nad Planem (etap I - Studium Uwarunkowań Zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich wraz z analizami przestrzennymi), prace nad projektami planów ochrony morskich obszarów NATURA 2000, Krajowym Planem Zagospodarowania Wód, Wstępną Oceną Ryzyka Powodziowego, Programem Ochrony Brzegów Morskich czy innymi procesami/projektami krajowymi czy inwestycyjnymi oraz projekty międzynarodowe przyczyniły się w pewnym stopniu do zmniejszenia tych deficytów.

Mimo widocznej poprawy sytuacji, Studium Uwarunkowań (2015) wskazało na istniejące braki wiedzy Najważniejsze z nich to nadal:

- deficyt badań i wiedzy interdyscyplinarnej szczególnie łączącej kwestie oceanograficzne, gospodarcze i społeczne;
- deficyt badań i wiedzy odnośnie powiązań tego typu między lądem a morzem (np., jak działalność gospodarcza czy ochrona środowiska na morzu wpłynie na rozwój społeczności gmin nadbrzeżnych);

Zidentyfikowane konflikty

W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań zostały wstępnie zidentyfikowane konflikty przestrzenne i obszary ich szczególnego natężenia. Analizowane relacje miały charakter zarówno hipotetyczny, jak i rzeczywisty. Część z opisanych konfliktów i relacji synergicznych ma wymiar potencjalny i nie pojawiła się dotychczas, jednakże może zaistnieć jeśli podjęte zostaną nieodpowiednie decyzje.

Analiza wskazała najważniejsze pola konfliktów:

1. Istniejące, silne konflikty

- **Rybołówstwo – ochrona przyrody:** konkurencja o przestrzeń i zasoby o charakterze wykluczającym, nakładająca na rybaków ograniczenia co do typów narzędzi lub okresu połowów. Obszar występowania konfliktów: Zatoki Pomorska i Gdańska; również konkurencja o przestrzeń w przypadku rybołówstwa czynnego, stosującego włoki denne z rozpornicami, które ma wpływ na integralność dna morskiego i bentos.
- **Rybołówstwo – rybołówstwo:** wewnątrz-sektorowa konkurencja o przestrzeń i zasoby. Obszar występowania konfliktu: całe polskie wybrzeże;
- **Rybołówstwo/żegluga – obronność państwa:** konkurencja o przestrzeń o charakterze wykluczającym w przypadku zamkniętych stref wojskowych;
- **Wydobycie kruszywa – ochrona przyrody:** konkurencja o przestrzeń i funkcję o charakterze wykluczającym, wprowadzająca ograniczenia wydobycia na obszarach o wysokich wartościach ekologicznych. Obszar występowania konfliktu: np. Ławica Słupska.

2. Istniejące, średnie konflikty (możliwe do rozwiązania przez zapisy planistyczne):

- **Rybołówstwo/żegluga – turystyka i rekreacja:** konkurencja o przestrzeń i funkcję, szczególnie w przypadku żeglarstwa, sportów deskowych czy nurkowania. Obszar występowania konfliktów: strefa przybrzeżna, Zatoka Gdańska, szczególnie Zatoka Pucka;

- **Rybołówstwo (trałowanie) – infrastruktura liniowa:** konkurencja o funkcję – potencjalny zakaz używania narzędzi połowowych dennych. Obszar występowania konfliktów: przebieg kabli/rurociągów;
 - **Rekreacja – ochrona przyrody:** Konkurencja o przestrzeń i funkcję – wysokie natężenie aktywności rekreacyjnej na obszarze o wysokich wartościach ekologicznych. Obszar występowania konfliktów: Zatoka Pucka, Zatoka Pomorska.
3. Potencjalne silne konflikty:
- **Morska energetyka wiatrowa – ochrona przyrody:** konkurencja o przestrzeń – ograniczenie wznoszenia morskich elektrowni wiatrowych na obszarach cennych ekologicznie pod względem występowania fauny dennej, tras migracyjnych ptaków i ssaków morskich (szczególnie obszary rozrodu i wychowu młodych morświnów). Potencjalny obszar występowania konfliktów – ławice: Słupska, Odrzana, Środkowa
 - **Rybołówstwo – morska energetyka wiatrowa:** konkurencja o przestrzeń i funkcję – poważne ograniczenie możliwości prowadzenia połowów jednostkami pełnomorskimi, ograniczenie możliwości dołynięcia na łowiska, szczególnie na łowiska Rynny Słupskiej, ograniczenia dla rybołówstwa rekreacyjnego. Potencjalny obszar wystąpienia konfliktów: lokalizacje dedykowane pod farmy wiatrowe na wschód od Ławicy Słupskiej;
 - **Rybołówstwo – nowe elementy infrastruktury liniowej (przyłącza energetyczne):** konflikt funkcji polegający na ograniczeniu możliwości używania dennych narzędzi połowowych. Potencjalny obszar wystąpienia konfliktów: obszar na wschód od Ustki;
 - **Żegluga – morska energetyka wiatrowa:** konkurencja o przestrzeń i funkcję – obszary zamknięte dla żeglugi, potencjalna potrzeba korekty tras żeglugowych. Potencjalne obszary występowania konfliktów: Południowa Ławica Środkowa.
4. Analiza przestrzenna konkurencyjnych sposobów korzystania z przestrzeni morskiej pozwala na identyfikację obszarów o wysokiej intensywności konfliktów wewnętrznych:
- **Akwen Zatoki Gdańskiej:** konflikty między ochroną przyrody, turystyką nadmorską, głównie sportami wodnymi, funkcjonowaniem portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki, infrastrukturą liniową (głównie gazociąg), ochroną brzegu, rybołówstwem (głównie przybrzeżnym) i obszarami wojskowymi;
 - **Akwen Zatoki Pomorskiej:** konflikty między ochroną przyrody, turystyką nadmorską, głównie żeglarstwem, obroną narodową, infrastrukturą liniową (planowany gazociąg), żeglugą, portami o znaczeniu podstawowym dla gospodarki, częściowo rybołówstwem;
 - **Akwen przybrzeżny od Władysławowa do Darłowa:** konflikty między rybołówstwem, infrastrukturą liniową (potencjalne przyłącza MFW); ochroną środowiska, obroną narodową, żeglugą, energetyką wiatrową, sportami wodnymi, potencjalną lokalizacją elektrowni jądrowej;
 - **Akweny pod morskie elektrownie wiatrowe:** ze względu na kwestie podłączenia, konieczność zapewnienia tras żeglugowych dla rybaków, potrzebę wskazania funkcji tymczasowych i docelowych oraz alternatywnych w przypadku zaniechania budowy farm wiatrowych oraz ze względu na potencjalny rozwój górnictwa morskiego, które będzie niosło za sobą rozwój infrastruktury liniowej na akwencie.

4. PROJEKT PLANU W POLSKIM SYSTEMIE PLANOWANIA

4.1. Podstawy prawne gospodarowania obszarem objętym projektem Planu

Gospodarowanie obszarem objętym projektem Planu jest podporządkowane regulacjom prawnym obowiązującym w Polsce oraz polityce wyrażonej i prowadzonej na podstawie dokumentów strategicznych i wdrożeniowych odnoszących się do cech, charakteru, zasobów, wartości, działalności i oczekiwań wobec tego obszaru.

Zgodnie z art. 5 Konstytucji RP⁴ Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Zasada ta jest zdefiniowana prawnie w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*⁵ i stanowi, zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*⁶, podstawę wiążącą dla planowania przestrzennego.

Część krajowego porządku prawnego stanowią ratyfikowane i opublikowane umowy międzynarodowe – szereg z nich w sposób szczególny odnosi się do obszaru morskiego. Należą do nich m.in.:

- Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza (*United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS*), sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r. (Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543) ratyfikowana przez Polskę w 1998 roku.
- Konwencja EKG ONZ o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. i ratyfikowana przez Polskę w 1997 r., oraz Protokół Strategiczny do Konwencji z Espoo,
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. i ratyfikowana przez Polskę w 2001 r.,
- Konwencja o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Białym, sporządzona w Gdańsku dnia 13 września 1973 r.
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego Morza Bałtyckiego sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r.
- Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r.,
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r.
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji.
- Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki sporządzona w Londynie dnia 2 listopada 1973 r. wraz z późniejszymi załącznikami,

⁴ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r., Nr 114, poz. 946.

⁵ t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 672, 831, 903, 1250, 1427.

⁶ t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 778, 904, 961, 1250.

W ustawodawstwie krajowym, podstawowe regulacje dotyczące obszaru zawiera Ustawa. Projekt Planu zostanie wykonany zgodnie z tą ustawą a zakres projektu Planu będzie zgodny z projektem nowego rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Rozwoju *w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej* który znajduje się w fazie uzgodnień (ostatnia wersja projektu - z dnia 05.10.2017 r.).

Istotnym elementem wpływającym na integrację działań w obszarze Morza Bałtyckiego, są Dyrektywy Rady bądź Parlamentu Europejskiego. Implementacja prawa Unii Europejskiej związana jest z rzeczywistym wprowadzeniem w życie dokumentów szczebla unijnego poprzez odpowiednie krajowe procesy i akty prawne. Do najważniejszych dyrektyw mających wpływ na proces planistyczny należą m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiającej ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (Dz.Urz. UE L 257/135)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. *w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko*(Dz. Urz. UE.L 26/1 ze zm.)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/43/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. *w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko* (Dz. Urz. UE.L 197/30),
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (Dz. Urz. UE. L 206/7).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. *w sprawie ochrony dzikiego ptactwa* (Dz. Urz. UE. L 20/7).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej* (Dz. Urz. UE L 327 z 22.12.2000 ze zm.)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. *ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego* (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)(Dz. Urz. UE L.2008.164/19

4.2. Ramy planowania przestrzennego obszarów morskich w Europie

W 2014 r. Parlament Europejski i Rada przyjęły Dyrektywę ramową określającą wspólne ramy dla planowania przestrzennego obszarów morskich w Europie. Dyrektywa wyznacza termin opracowania planów do roku 2021, ale nie przesądza ich zakresu i kwestii metodycznych. Wg dyrektywy istotą planowania przestrzennego obszarów morskich jest promowanie zrównoważonego rozwoju i zdefiniowanie wykorzystania obszarów morskich do różnych celów oraz do zarządzania sposobami wykorzystania przestrzeni i konfliktami na obszarach morskich. Planowanie przestrzenne obszarów morskich służy także określeniu sposobów wielorakiego wykorzystywania obszaru morskiego i zachęcaniu do ich stosowania, zgodnie z odnośnymi strategiami i przepisami krajowymi⁷.

⁷Aby osiągnąć ten cel, państwa członkowskie powinny przynajmniej zapewnić, że wynikiem procesu lub procesów planowania jest kompleksowy plan przedstawiający różne sposoby wykorzystania przestrzeni morskiej i uwzględniający długotrwałe zmiany spowodowane zmianą klimatu.

4.3. Polski system planistyczny

Dokumenty przestrzenne sporządzane są na różnych poziomach terytorialnych. Na obszarze Planu władztwo państwa w zakresie planowania przestrzennego wykonuje administracja morską; nie funkcjonują na nim jednostki samorządu terytorialnego, ale ich zakres praw i obowiązków obejmuje obszary bezpośrednio sąsiadujące (styczne) z obszarem opracowania.

4.3.1. Planowanie miejscowe

Z uwagi na podział kompetencji w zakresie planowania przestrzennego realizowanego przez jednostki samorządu terytorialnego szczególna rola przypada gminom. Gminy mają prawo uchylać dokumenty planowania miejscowego:

- obejmujące cały obszar gminy - **studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy**, których zadaniem jest określenie polityki przestrzennej gminy, uwzględniają one zadania służące ponadlokalnym celom publicznym oraz określają w szczególności obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów przyjmowanych przez organy rządowe. Studia gmin uzgadniane są m.in. z wojewodą w zakresie zgodności z programami rządowymi oraz opiniowane przez dyrektora właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani;
- dla wyróżnionych obszarów gminy (z wyjątkiem z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych) - **miejsce plany zagospodarowania przestrzennego** stanowiące na ich obszarze akty prawa miejscowego powszechnie obowiązującego. Plan miejscowy nie może naruszać ustaleń studium; jest uzgadniany m.in. z wojewodą w zakresie odpowiednich zadań rządowych oraz z dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani.

4.3.2. Planowanie regionalne

Samorząd województwa określa **strategię rozwoju województwa**. Uwzględnia ona cele średniookresowej strategii rozwoju kraju, krajowej strategii rozwoju regionalnego, odpowiednich strategii ponadregionalnych, a także cele i kierunki koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Strategia rozwoju województwa jest realizowana przez programy rozwoju, regionalny program operacyjny, program służący realizacji umowy partnerstwa i kontrakt terytorialny. W celu określenia polityki przestrzennej samorząd województwa uchyla **plan zagospodarowania przestrzennego województwa**. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz określa się m.in.:

- 1) podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
- 2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 3) rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- 4) granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym;

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, oraz programy rządowe. Umieszcza się w nim te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w ust. 3 pkt 3, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością. W celu zapewnienia spójności plan zagospodarowania przestrzennego województwa dostosowuje się do strategii rozwoju województwa po jej aktualizacji, w zakresie, w jakim aktualizacja strategii dotyczy sytuacji przestrzennej województwa. Plan jest uzgadniany m.in. z wojewodą w zakresie odpowiednich zadań rządowych oraz z dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani.

Z uwagi na ustanawianie przez jednostki samorządu terytorialnego w dokumentach planistycznych regulacji obowiązujących na obszarze planów – niezbędne jest przeprowadzanie wzajemnych konsultacji i uzgodnień co do współzależności z projektem Planu.

4.3.3 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK)

W zakresie długookresowej polityki przestrzennej państwa, odnoszącej się do obszarów objętych Planem, podstawę systemu stanowi ramowy akt prawny o charakterze przekrojowym, obejmujący zarówno przestrzeń lądową, jak i obszary morskie RP - Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030⁸ (KPZK 2030). KPZK 2030 włącza w główny nurt rozważań na temat zagospodarowania przestrzennego kraju strefę morską, dotychczas nieobecną w strategicznych dokumentach poziomu krajowego oraz rozszerza zakres interakcji transgranicznych w układzie lądowym i morskim.

Jak wynika z KPZK 2030 „Polityka przestrzenna stanowi w Polsce podstawę działań inwestycyjnych realizowanych na każdym poziomie zarządzania, tj. krajowym, regionalnym, lokalnym oraz w zidentyfikowanych obszarach funkcjonalnych. Realizacja zamierzeń inwestycyjnych odbywa się w ramach programów rozwojowych szczebla krajowego (za których realizację odpowiadają właściwi ministrowie), regionalnego (samorząd województwa).”

KPZK 2030 wskazuje m. in., że „koordynacyjna rola polityki przestrzennej poprawia przede wszystkim efektywność działań inwestycyjnych poprzez ich koncentrację i minimalizowanie sytuacji konfliktowych”. Jako przykład integracji planowania podawana jest w KPZK „polityka rozwoju traktująca morze i ląd łącznie dla równoważenia konfliktów wynikających z różnych sposobów ich użytkowania. Integracja planowania na morzu i lądzie oznacza wprowadzanie systemowych rozwiązań przede wszystkim transportowych, z zakresu ochrony środowiska i zachowania tradycyjnego krajobrazu nadmorskiego, stanowiących czynniki niezbędne do rozwoju nie tylko obszarów przylegających bezpośrednio do linii brzegowej, ale także całego kraju.”⁹

KPZK 2030 określa zasady i cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Podstawę stanowi ustrojowa zasada zrównoważonego rozwoju.

Wśród zasad planowania publicznego wskazane zostały: zasada racjonalności ekonomicznej, zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę, zasada przezorności ekologicznej, zasada kompensacji ekologicznej. Funkcjonowanie zintegrowanego systemu rozwoju winny zapewnić natomiast: zasada hierarchiczności celów zapewniająca koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem

⁸ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. 2012 poz. 252)

⁹ KPZK 2030 s. 66

subsydiarności organizacji władz samorządowych, zasada dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych, zasada partycypacji społecznej (szerokiej i aktywnej).

Wśród kierunków zagospodarowania przestrzennego odnoszących się do powiązań z obszarami morskimi KPZK 2030 wskazuje m.in. na rozwój miast nadmorskich, portów morskich jako węzłów transportowych, w szczególności powiązań transportowych w systemie sieci TNT, rozwój żeglugi morskiej i powiązań jej z śródlądowymi drogami wodnymi. rozwój energetyki wiatrowej na morzu i powiązań jej z systemem lądowym, w tym sieciami innych krajów nadbałtyckich, ochronę brzegów morskich, w tym z uwagi na zmiany klimatyczne, rozwój turystyki nadmorskiej i zachowanie tradycyjnego krajobrazu nadmorskiego, zabezpieczona powierzchnia na biologiczne formy oczyszczania wód morskich.

„Zintegrowane podejście przestrzenne do rozwoju portów i regionów portowych zapewni poprawę dostępności polskich portów od strony lądu i morza, a także wspieranie ich rozwoju zintegrowanego z szerszym spektrum regionalnych i krajowych procesów gospodarczych. Będzie ono stanowiło kluczowy element integracji lokalnego planowania przestrzennego dla całego pasa gmin w obszarach nadmorskich łączącego działania na lądzie i morzu, obejmującego także wprowadzenie specyficznych standardów zabudowy i zagospodarowania obszarów nadmorskich”.

4.4. Polityka morska

Polską politykę morską warunkuje i określa Zintegrowana Polityka Morska Unii Europejskiej, która łączy polityki sektorowe w celu maksymalnego wykorzystania potencjału płynącego z nadmorskiego położenia państw członkowskich.

Polska polityka morska, tj. **Polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)**¹⁰ obejmuje wszystkie dziedziny życia politycznego, gospodarczego, społecznego, naukowego i kulturalnego, które w jakikolwiek sposób powiązane są z morzem i jego zasobami. Celem strategicznym polityki morskiej państwa jest zwiększenie udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrost zatrudnienia w gospodarce morskiej. Wśród kierunków tej polityki priorytetowe znaczenie mają: wzmocnienie pozycji polskich portów morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa morskiego, lepsze zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi, w tym zasobami Morza Bałtyckiego. Przyczyni się do poprawy dobrobytu mieszkańców regionów nadmorskich.

4.5. Inne dokumenty strategiczne

Oprócz polityki morskiej RP istotne dla sporządzenia Planu są także inne dokumenty strategiczne., w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności* – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 5 lutego 2013 r.;
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – *Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo* – przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r.;
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) (Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej) – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 22 stycznia 2013 r.;

¹⁰ https://mgm.gov.pl/images/gospodarka-morska/polityka_morska_rzeczypospolitej_polskiej_do_roku_2020-z_perspektywa_do_2030_roku.pdf

- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” Perspektywa 2020 r. (Ministerstwo Gospodarki) – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 15 kwietnia 2014 r.;
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (Ministerstwo Obrony Narodowej) – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 21 października 2014 r.;
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki *Dynamiczna Polska 2020 (SIEG)* – przyjęta przez Radę Ministrów 15 stycznia 2013 r.;
- Strategia Sprawne państwo – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 12 lutego 2013 r.;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: *Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.;
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP 2022. – przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.;
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa – przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r.

Zostaną one uwzględnione przy sporządzaniu Planu. Pozostałe dwie strategie zintegrowane mają mniejszy wpływ na planowanie obszarów morskich i będą wpływać na rozwiązania Planu jedynie w sposób kierunkowy.

- Strategia rozwoju kapitału społecznego,
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego.

ZAŁOŻENIA PLANU

Zakłada się, że głównym celem jest stworzenia narzędzia w postaci planu dla koordynacji funkcjonalnej i terytorialnej różnorodnych działań przestrzennych, w tym w szczególności realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych na obszarach morskich w sposób zrównoważony, tj. aby zapewnić efektywne wykorzystanie ich cech, zasobów i właściwości dla różnych celów społecznych i gospodarczych, ograniczyć konflikty między użytkownikami oraz z otoczeniem, zapewnić trwałość nieodnawialnych zasobów i procesów przyrodniczych w perspektywie obecnego i kolejnych pokoleń.

Zakłada się również, że Plan pozwoli na osiągnięcie celów wynikających z dokumentów strategicznych obowiązujących w Polsce.

Cele Planu wynikające z KPZK

Celem strategicznym polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Zakłada się, że Plan będzie instrumentem realizacji tego celu ten cel wobec obszarów morskich w tym ich styku z obszarami lądowymi.

KPZK 2030 stanowi przy tym, że „Osiąganie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Tak sformułowany cel – przy doborze odpowiednich celów częściowych oraz instrumentów wdrożeniowych – realizowany jest przez wszystkie podmioty publiczne wykonujące zadania rozwojowe w zakresie swoich kompetencji na różnych poziomach zarządzania, w różnych obszarach

tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów. Cel strategiczny ma charakter ponadczasowy – wraz z określonymi powyżej zasadami polityki przestrzennej jest podstawą do formułowania celów i wytyczania ścieżki ich osiągnięcia w dokumentach rządowych i innych przygotowywanych przez władze publiczne, mających określony horyzont czasowy, w tym KPZK do roku 2030.”

Cele Planu wynikające z Polityki Morskiej

Zakłada się, że Plan będzie instrumentem realizacji wymienionych wcześniej dokumentów strategicznych, w tym Polityki Morskiej RP.

Plan przyczyni się więc do zwiększenia udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrostu zatrudnienia w gospodarce morskiej, wzmocnienia pozycji polskich portów morskich, zwiększenia konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienia bezpieczeństwa morskiego poprzez lepsze zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi, w tym zasobami Morza Bałtyckiego. Z polityki morskiej będzie wynikać priorytet w Planie dla żeglugi i jej bezpieczeństwa oraz dla rozwoju portów.

Cel merytoryczny Planu

Analiza uwarunkowań wskazuje, w odniesieniu do Planu należy rozważyć możliwość zabezpieczenia przestrzeni morskiej:

- na rzecz rozbudowy potencjału gospodarki morskiej opartej na funkcjach sieci portów morskich,
- na rzecz zapewnienia możliwości rozwoju i bezpieczeństwa żeglugi morskiej,
- na rzecz turystycznego wykorzystania morskich zasobów naturalnych i kulturowych,
- na rzecz przemysłowego i energetycznego wykorzystania zasobów morza:
 - morska energetyka wiatrowa – obszary wyłącznej strefy ekonomicznej do maksymalnej głębokości 50 m;
 - górnictwo morskie – przede wszystkim obszar północno-wschodni (objęty obecnie koncesjami)
 - rybołówstwo kutrowe (łowiska kołobrzESCO-darłowskie, bornholmskie S, władysławowskie, Rynny Słupskiej, Głębi Gdańskiej i Zatoki Gdańskiej i trasy dostępu do nich)
 - energetyki jądrowej (wody przybrzeżne województwa pomorskiego),
- na rzecz sustensywnego tj. trwałego i zrównoważonego rozwoju turystyki nadmorskiej (obszary kąpieliskowe) i morskiej (np. żeglarstwo, windsurfing i kitesurfing) - głównie obszary Zatoki Pomorskiej i Gdańskiej,
- pozwalającej na zachowanie rybołówstwa jako istotnej funkcji miejscowości nadmorskich (łowiska przybrzeżne),
- pozwalającej na zapewnienie warunków bezpiecznej migracji ryb dwuśrodowiskowych.

Wstępny zakres Planu

Plan zgodnie z Ustawą z rozstrzygać będzie o:

- 1) przeznaczeniu, w tym funkcjach podstawowych, obszarów morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej,
- 2) zakazach lub ograniczeniach korzystania z obszarów z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody,

- 3) rozmieszczeniu inwestycji celu publicznego,
- 4) kierunkach rozwoju transportu i infrastruktury technicznej,
- 5) obszarach i warunkach:
 - a. ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego,
 - b. uprawiania rybołówstwa i akwakultury,
 - c. pozyskiwania energii odnawialnej,
 - d. poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż.

Zatem, rozstrzygnięcia projektu Planu będą obejmować zgodnie z projektem rozporządzenia *w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej* (projekt z dnia 05.10.2017) akweny o określonej funkcji podstawowej w szczególności na potrzeby:

- a) sztucznych wysp i konstrukcji,
- b) transportu,
- c) infrastruktury technicznej,
- d) ochrony środowiska,
- e) dziedzictwa kulturowego,
- f) rybołówstwa,
- g) akwakultury,
- h) pozyskiwania energii odnawialnej,
- i) poszukiwania, rozpoznawania, złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż,
- j) turystyki, sportu i rekreacji,
- k) obronności.

Jest to lista otwarta i może być poszerzona w toku prac nad sporządzeniem projektu Planu.

Sformułowanie rozstrzygnięć projektu Planu spełniających zasady zrównoważonego rozwoju, dotyczących dopuszczalnych funkcji podstawowych akwenów, bądź zakazów i ograniczeń będzie opierać się na analizie poszczególnych zagadnień związanych ze stanem ekosystemu morskiego. Są to informacje:

- oceanograficzne (parametry fizyczno-chemiczne, warunki hydrologiczne, batymetryczne, siły i kierunki wiatrów, częstotliwość i wielkość sztormów, itp.);
- przyrodnicze (granice obszarów prawnie chronionych; występowanie siedlisk przyrodniczych oraz cennych siedlisk i gatunków flory i fauny, tarliska i miejsca żerowania ryb przemysłowych oraz presje antropogeniczne);
- hydromorfologiczne (dynamika linii brzegowej);
- geologiczne (w tym rodzaje osadów, zasoby mineralne itp.).

Zakazy i ograniczenia mogą być też ze względu na potrzeby obronności, sztucznych wysp, infrastruktury technicznej, dziedzictwa kulturowego itp.

Wzięte także zostaną pod uwagę prawomocne pozwolenia i koncesje, obecnie występujące typowe sposoby użytkowania poszczególnych akwenów oraz propozycje zgłaszane przez interesariuszy

dotyczące przyszłych przedsięwzięć. Ważne w tym zakresie są w szczególności inwestycje celu publicznego zawarte w programach rządowych oraz przyjęte w planach i programach wojewódzkich. Należy do nich np. projekt Ustawy (z dnia 29 lipca 2016 r.) o inwestycjach w zakresie budowy drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską oraz modernizacji toru wodnego Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5 metra¹¹.

Projekt Planu uwzględni także ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych tj. obowiązujących dokumentów dot. m.in. ochrony przyrody, czy dziedzictwa kulturowego, które muszą być uwzględnione.

Jakie problemy Plan będzie rozstrzygał

Plan będzie określał funkcje podstawowe oraz funkcje dopuszczalne poszczególnych akwenów a także zakazy i ograniczenia obowiązujące na tych akwenach. Zapewniając osiągnięcie zrównoważonego rozwoju obszaru objętego projektem Planu oraz obszarów do niego przyległych w wymiarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym, przy uwzględnieniu wymogów obronności i bezpieczeństwa państwa oraz wzajemnego oddziaływania lądu i morza.

Plan w szczególności będzie rozstrzygał o:

- rozmieszczeniu inwestycji celu publicznego - określać będzie rozmieszczenie inwestycji celu publicznego, zawartych w programach zadań rządowych, w szczególności, o których mowa w art. 48 ustawy z dnia 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- kierunkach rozwoju transportu morskiego - uwzględniając ekonomikę żeglugi (m.in. rozwój portów, wzrost parametrów statków) i bezpieczeństwo żeglugi; zabezpieczając przestrzeń morską na rzecz uruchomienia terminala promowego (ewentualnie dwóch terminali) na wybrzeżu środkowym ze względu na poprawę jego krajowej dostępności po zbudowaniu S10 i S11; uwzględniając dalszą intensyfikację i rozwój zespołu portów Szczecin-Świnoujście oraz portów w Gdańsku i Gdyni; dostosowując trasy żeglugowe do przyszłej sytuacji nawigacyjnej (pojawienie się nowych użytkowników przestrzeni morskiej); uwzględniając możliwość rozwoju turystyki morskiej, wskazując ku temu najbardziej predestynowane miejsca; wskazując, które z elementów tras nawigacyjnych generują największe ryzyko wystąpienia skażeń substancjami ropopochodnymi i proponując możliwości zmniejszenia ryzyka w obszarach cennych przyrodniczo i turystycznie; rozważając wprowadzenie rozwiązań przestrzennych regulujących ruch jednostek w okolicach Półwyspu Helskiego i Rozewia, tak aby w sposób znaczący można było zmniejszyć ryzyko wystąpienia skażeń substancjami ropopochodnymi.
- rozmieszczeniu infrastruktury technicznej - wskazując obszary i warunki rozbudowy infrastruktury technicznej, w tym miejsca połączenia infrastruktury na styku lądu i morza, tak aby uwzględnić potrzeby sieci energetycznych, ochrony brzegów oraz bezpieczeństwo mieszkańców gmin nadmorskich. W związku z potencjalnym rozwojem wydobywania węglowodorów i energetyki wiatrowej rozważyć należy możliwość wytyczenia korytarzy wielofunkcyjnych dla infrastruktury liniowej.
- obszarach chronionych - wskazując obszary i warunki ochrony środowiska i przyrody zapewniające ochronę kluczowych siedlisk polskich obszarów morskich i łączność między nimi; uwzględniając cenne przyrodniczo obszary morskie; uwzględniając potrzebę zachowania stanu

¹¹ Nr UD97 w Wykazie Prac Legislacyjnych i programowych Rady Ministrów
<http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12288305/katalog/12370773#12370773>

ekologicznego rejonu Rynny Słupskiej (obszar cenny przyrodniczo pod względem makrozoobentosu) oraz wschodnich wód przygranicznych (ważne zimowisko ptaków stanowiący obszar cenny przyrodniczo); biorąc pod uwagę obszary wyznaczone rozporządzeniem Ministra Środowiska pod prowadzenie badań w ramach projektu wychwytywania i składowania CO₂; zabezpieczając przestrzeń pod prowadzenie badań środowiskowych obszarów mało rozpoznanych jak i przestrzeń dla badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska; biorąc pod uwagę lokalizację potencjalnych Morskich Stacji Monitoringowych, mających służyć prowadzeniu badań i monitoringu środowiska morskiego (zwłaszcza w obrębie Ławicy Słupskiej); uwzględniając rzeki Przymorza jako ważne korytarze ekologiczne w celu zapewnienia ich drożności od strony morza; uwzględniając obszary cenne przyrodniczo na lądzie, tak aby minimalizować negatywne oddziaływanie na nie od strony obszarów morskich; uwzględniając potencjalne zmiany klimatu i wymagania związane z adaptacją do tych zmian;

- obszarach ważnych dla zachowania rybołówstwa - wskazując obszary i warunki uprawiania rybołówstwa; zapewniając warunki bezpiecznej migracji ryb dwuśrodowiskowych; uwzględniając potrzeby rybołówstwa (dostęp do akwenów połowowych, do miejsc połowu i wyładunku), w tym rybołówstwa rekreacyjnego; uwzględniając zmienność czasową i przestrzenną tarła gatunków ryb o iskrze pelagicznej, mających duże znaczenie gospodarcze; zabezpieczając dostęp do łowisk na obszarze Rynny Słupskiej;
- obszarach przeznaczonych pod rozwój akwakultury - wskazując potencjalne obszary przeznaczone na akwakulturę oraz określając dopuszczalne formy akwakultury na danym akwenu;
- obszarach przeznaczonych pod rozwój energetyki - wskazując obszary i warunki pozyskiwania energii odnawialnej, optymalne miejsca do rozwoju morskiej energetyki wiatrowej (z uwzględnieniem wydanych już pozwoleń) oraz zabezpieczając przestrzeń na infrastrukturę przyłączeniową; uwzględniając możliwość wykorzystania obszarów przeznaczonych pod farmy wiatrowe w inny sposób do czasu rozpoczęcia budowy; zabezpieczając możliwości przestrzennego podłączenia farm wiatrowych do krajowej sieci energetycznej i do ewentualnej szyny bałtyckiej; uwzględniając potencjalną budowę elektrowni jądrowej na wybrzeżu (np. zrzut wód chłodzących do wód morskich); uwzględniając fakt, że porty Kołobrzeg, Darłowo, Ustka i Władysławowo mogą stać się portami bazowymi dla usług związanych z budową i eksploatacją elektrowni na morzu.
- obszarach przeznaczonych dla górnictwa morskiego - wskazując obszary i warunki poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż.; chroniąc rozpoznane i udokumentowane złoża surowców mineralnych, a także złoża perspektywiczne (można dopuścić tymczasowe formy użytkowania złóż perspektywicznych), a także zapewniając możliwość prowadzenia badań w celu pełnego rozpoznania tych zasobów. Należy uwzględnić wydane koncesje na poszukiwanie i wydobywanie kopalin, wziąć pod uwagę długi okres upływający od uzyskania koncesji poszukiwawczo – rozpoznawczych złóż węgłowodoru do rozpoczęcia wydobywania; rozważyć potrzebę wskazania na terenie objętych koncesją niekolizyjnych funkcji do czasu rozpoczęcia prac wydobywczych (funkcje dopuszczalne).

Projekt Planu będzie uwzględniał informacje organów i instytucji wojskowych o charakterze jawnym w celu zapewnienia obronności i bezpieczeństwa państwa.

Projekt Planu będzie brał pod uwagę wzajemne oddziaływanie morza i lądu, uwzględniając sytuację społeczno – gospodarczą w gminach nadmorskich, umożliwiając rozwój gmin nadmorskich poprzez wyznaczenie obszarów morskich dla turystyki i rekreacji, przy jednoczesnej ochronie środowiska morskiego i przybrzeżnego. Powinien uwzględniać występowanie źródeł poważnych awarii; brać pod uwagę przewidywany wzrost odcinków erodowanych i zmniejszoną odporność brzegów na wzrost poziomu morza i wdrażać rozwiązania umożliwiające prowadzenie prac związanych z zabezpieczeniem przeciwerozyjnym, przeciwpowodziowym na odcinkach brzegu wskazanych w ustawie o ustanowieniu programu wieloletniego "Program ochrony brzegów morskich"; chronić obszary nagromadzeń piasku na dnie morskim, nadającego się do sztucznego zasilania. Projekt Planu będzie zapewniał oszczędne korzystanie z przestrzeni morskiej tak aby pozostawić miejsce na przyszłe formy korzystania z morza

Jak projekt Planu będzie przygotowywany

Projekt Planu zostanie opracowany zgodnie z wymogami obowiązującego ustawodawstwa, co zostało już wcześniej przedstawione.

Projekt Planu zostanie poddany konsultacjom społecznym, w ramach, których zorganizowane zostaną 4 (cztery) spotkania konsultacyjne na poziomie krajowym. Zorganizowane zostaną także 2 (dwa) spotkania międzynarodowe o charakterze roboczym. Ponadto, w miarę potrzeb, odbywać się będą dodatkowe spotkania konsultacyjne, organizowane przez Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie. Planuje się maksymalnie 10 dodatkowych spotkań konsultacyjnych.

W ramach prac nad Projektem Planu zostaną przygotowane trzy publikacje o prowadzonym procesie planistycznym które zostaną opublikowane w formie artykułów w prasie ogólnopolskiej.

Zgodnie z wymogami Ustawy, Projekt Planu zostanie poddany uzgodnieniom na poziomie krajowym. Otrzymane opinie i uzgodnienia zostaną uwzględnione w dalszych pracach. Projekt Planu zostanie sporządzony z uwzględnieniem wniosków i zaleceń wynikających z prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu.

Komu będzie służył Plan

Na obszarach objętych Planem władztwo państwa powierzone zostało administracji rządowej. Są to głównie urzędy morskie podległe Ministrowi właściwemu do spraw gospodarki morskiej (MGMiŻS) Organami właściwymi w sprawie morskiego planowania przestrzennego jest odpowiednio Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej i dyrektorzy urzędów morskich. Urzędy wojewódzkie nie mają gestii planistycznych, wydają natomiast m. in. pozwolenia budowlane w polskich obszarach morskich. Stąd znaczenie Planu także dla ich działań. Na obszarze objętym Planem nie funkcjonują jednostki samorządu terytorialnego, ale ich zakres praw i obowiązków obejmuje obszary bezpośrednio sąsiadujące (styczne) z obszarem opracowania Planu. Z uwagi na podział kompetencji w zakresie planowania przestrzennego realizowanego przez samorząd terytorialny szczególna rola należy do gmin, które dla obszarów sąsiadujących z obszarami morskimi mają prawo uchylać akty prawa miejscowego, w szczególności miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Plan, którego projekt jest sporządzany będzie narzędziem polityki przestrzennej państwa służącym administracji morskiej:

- 1) dla wskazywania w kontaktach międzynarodowych polskiego interesu w odniesieniu do cech, zasobów, właściwości i wartości tego obszaru;

2) prowadzenia polityki wewnętrznej wobec obszaru.

Rozstrzygnięcia Planu zyskają status obowiązującego prawa na mocy rozporządzenia wydanego przez Ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej oraz Ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w porozumieniu z Ministrami właściwymi do spraw: środowiska, gospodarki wodnej, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rolnictwa, rybołówstwa, transportu, wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej.

Plan będzie również określał wymogi i oczekiwania wobec obszarów położonych na zewnątrz obszaru Planu, lecz z nim funkcjonalnie powiązanych, w szczególności wobec planów gminnych, gminnych studiów i planów przestrzennych województw nadmorskich.

Zgodnie z ustawą o obszarach morskich RP i administracji morskiej, Plan (tj. jego projekt) będzie uzgadniany z jednostkami samorządu terytorialnego znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru nim objętego – w zakresie wpływu jego ustaleń na zagospodarowanie pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani oraz zagospodarowanie przestrzenne gmin. Stąd znaczenie Planu dla planowania na lądzie.

Plan pomocny będzie dla inwestorów jako ułatwienie procesu inwestycyjnego. Zakłada się, że Plan będzie służył wszystkim, którzy dążą do wzmocnienia pozycji polskich portów morskich, zwiększenia konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienia bezpieczeństwa morskiego, a także tym którzy są odpowiedzialni za zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi.